

**СОВЕТ АЛЬДЕРМЫШСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЫСОКОГОРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

422711, Республика Татарстан, Высокогорский район,
с. Альдермыш, ул. Хабибуллина, 25

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БИЕКТАУ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ӘЛДЕРМЕШ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ**

422711, Татарстан Республикасы, Биектау районы,
Әлдермеш авылы, Хабибуллина ур, 25

тел./факс 8(84365) 79-4-03, e-mail:Alder.Vsg@tatar.ru

РЕШЕНИЕ

от «27» марта 2018 года

КАРАР

№ 101

**Татарстан Республикасы Биектау
муниципаль районы Әлдермеш
авыл жирлеге муниципаль берәмлеге
территориясен төзекләндерү
кагыйдәләрен раслау турында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 14 статьясындагы 19 пункты, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Россия Федерациясе Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык министрлыгының «жирлекләренң, шәһәр округларының, шәһәр эчендәге районнарның территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләрен әзерләү өчен методик рекомендацияләренә раслау турында» 2017 елның 13 апрелендәге 711-ПР номерлы боерыгы, «Әлдермеш авыл жирлеге " муниципаль берәмлеге Уставының 19 статьясындагы 3 өлешенң 3 пунктчасына, Әлдермеш авыл жирлеге Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге Советының 2017 елның 30 мартындагы 66 номерлы карары белән расланган Әлдермеш авыл жирлеге Советы карары белән расланган Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге Советы

Карар:

1. № 1 кушымта нигезендә " Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» карар проектын кабул итәргә.

2. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге гражданның Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча фикер алышуда катнашу тәртибен һәм фикер алышына торган проект буенча 2 нче кушымта нигезендә тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен расларга.

3. 2018 елның 18 " апрелендә сәгать 10.00 да Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының Әлдермеш авыл жирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча фикер алышу мәсьәләсе буенча ачык тыңлаулар үткәрү (адрес: 422711, Татарстан Республикасы, Биектау районы , Әлдермеш авылы, Хабибуллин урамы, 25).

3.1. Кергән искәрмәләрне һәм тәкъдимнәрне ачыктан-ачык карау, ачык тыңлауларны оештыру һәм үткәрү, «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл җирлегенә территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» Совет карарын эзерләү өчен составында махсус комиссия төзү:

1. Сабилов Т. С. - Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл җирлегенә башлыгы, комиссия рәисе Комиссия әгъзалары:

2. Усманов и. у. - Әлдермеш авыл җирлегенә депутаты, комиссия секретаре

3. Насруллин Ф. Р. - Әлдермеш авыл җирлегенә депутаты, комиссия әгъзасы

4. Усманов Н. А. - Әлдермеш авыл җирлегенә депутаты, комиссия әгъзасы

5. Әхмәдиева Н.З. - Сая авыл китапханәсе китапханәчесе, комиссия әгъзасы

3.2. Ачык тыңлаулар нәтижәләрен Биектау муниципаль районының рәсми сайтында игълан итәргә.

3.3. Комиссия кергән искәрмәләрне, тәкъдимнәрне, ачык тыңлаулар нәтижәләрен исәпкә алып, карар проектын эзерләргә һәм билгеләнгән тәртиптә Әлдермеш авыл җирлегенә Советына карауга һәм кабул итүгә тәкъдим итәргә тиеш.

4. Әлегә карар Биектау муниципаль районының Интернет челтәрендә рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка җиткерелергә тиеш <http://vysokaya-gora.tatarstan.ru/> Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат порталында <http://pravo.tatarstan.ru/> кулланучылар-ru/.

5. Әлегә карарның үтәлешен контрольдә тотам.

Әлдермеш авыл җирлегенә башлыгы
Биектау муниципаль районы башлыгы

Т.С.Сабилов

1 нче Кушымта
Әлдермеш авыл жирлеге Советы
караы буенча Биектау муниципаль
районы
2018 елның 27 " марты, 101-ТРЗ

**СОВЕТ АЛЬДЕРМЫШСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЫСОКОГОРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**
422711, Республика Татарстан,
Высокогорский район,
с. Альдермыш, ул.Хабибуллина,
25

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БИЕКТАУ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ӘЛДЕРМЕШ АВЫЛ
ЖИРЛЕ СОВЕТЫ**
422711, Татарстан Республикасы,
Биектау районы,
Әлдермеш авылы,
Хабибуллина ул, 25

тел./факс 8(84365) 79-4-03, e-mail: Alder.Vsg@tatar.ru

РЕШЕНИЕ

от « ___ » _____ 2017 года

КАРАР

№ _____

**Татарстан Республикасы Биектау муниципаль
районы Әлдермеш авыл жирлеге муниципаль
берәмлеге территориясен төзекләндерү
кагыйдәләрен раслау турында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 ел, 28 июль, 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Россия Федерациясе Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык министрлыгының «Әлдермеш авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына, Әлдермеш авыл жирлеге Советы, Әлдермеш авыл жирлеге Советы, Әлдермеш авыл жирлеге Советы, авыл жирлеге башкарма комитеты, Әлдермеш, **КАРАР ИТТЕ:**

1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының «Әлдермеш авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге территориясендә төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» кушымта нигезендә.

2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Әлдермеш авыл жирлеге Советының "Әлдермеш авыл жирлеге территориясендә төзекләндерү, чисталык һәм санитар тәртип кагыйдәләрен раслау турында" 2015 ел, 26 май, 22 нче карары үз көчен югалткан дип санау хакында " 2015 ел, 26 май, 22 нче карары

3. Әлеге карар Биектау муниципаль районының Интернет челтәрендә рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка житкерелергә тиеш <http://vysokaaya->

gora.tatarstan.ru/ Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат порталында
<http://pravo.tatarstan.ru/> кулланучылар-ru/.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотам.

Әлдермеш авыл жирлегә башлыгы
Биектау муниципаль районы башлыгы

Т.С.Сабиров

Кушымта
Расланган:
Әлдермеш Советы Карары
Белән Биектау авыл жирлеге ТР
муниципаль районы янында
« ___ » _____ 2017

Кагыйдә Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территориясендә төзекләнדרү эшләрә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Карары

1. Гомуми нигезләмәләр

1 Статья 1. Төп нигезләмәләр

1.1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндрүнең әлеге кагыйдәләре (алга таба-кагыйдәләр) Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территориясен (алга таба - авыл жирлеге) санитар кагыйдәләр нигезендә жыештыру һәм карап тоту эшләрән башкару тәртибен билгели һәм жирлектә чисталык һәм тәртип тәэмин итү буенча бердәм нормалар һәм таләпләр, биналарның (торак йортларны да кертеп), корылмаларның һәм жир кишәрлекләренен тышкы кыяфәтенә карата таләпләр, тиешле Биналарның һәм корылмаларның фасадларын һәм киртәләрен, аларны төзекләндрү эшләрә исемлеген һәм аларны үтәүнең биналарның (биналарның) һәм корылмаларның милекчеләренен якин-тирә территорияләрне төзекләндрүдә катнашу тәртибен, жирлек территориясен төзекләндрүне (урамнарны яктырту, территорияләрне яшелләндрү, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту) оештыру тәртибен билгели.

1.2. Әлеге Кагыйдәләрнең хокукый нигезе-Россия Федерациясе Конституциясе, "Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль закон, "халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында" 30.03.1999 ел, № 52-ФЗ Федераль закон, "житештерү һәм куллану калдыклары турында" 24.06.1998 ел, № 89-ФЗ Федераль закон, "әйләнә-тирә мохитне саклау турында" 10.01.2002 ел, № 7-ФЗ Федераль закон, "төзелешне оештыру" 48.13330.2011 ел, СНИП-89-80 "сәнәгать предприятиеләренен генераль планнары", СНИП-80 2.07.01-89 "шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү", СНИП III-10-75 "житештерү һәм кабул итү кагыйдәләре. Төзекләндрү " проекты, Россия Федерациясе Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык министрлығының 2017 елның 13 апрелендәге 711/пр номерлы боерыгы белән расланган Муниципаль берәмлекләр территорияләрен төзекләндрү буенча нормаларны һәм кагыйдәләрне эшләү буенча методик рекомендацияләр (алга таба-методик рекомендацияләр), Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының «Әлдермеш авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы.

1.3. Жирлектәге территорияләрне төзекләндрү һәм санитар тоту өчен җаваплы субъектлар булып тора:

1) дәүләт яки муниципаль милектәге территорияләр һәм төзекләндерү объектлары буенча - әлеге объектларның хужалары һәм (яки) аннан файдаланучылары (физик һәм юридик затлар);

2) дәүләт яки муниципаль милектә булган, өченче затларга биләүгә һәм (яки) файдалануга тапшырылмаган территорияләр һәм төзекләндерү объектлары буенча-дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары;

3) милекнең башка рәвешләрендәге территорияләр һәм төзекләндерү объектлары буенча - объектлар һәм территорияләр милекчеләре (физик һәм юридик затлар).

Территорияләргә төзекләндерү һәм санитар тоту буенча бурычлар йә төзекләндерү һәм санитар карап тоту өчен җаваплы субъектлар йә төзелгән килешүләр нигезендә башка затлар тарафыннан үтәлә.

1.4. Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлегә башкарма комитетына территорияләргә җыештыру һәм санитар тоту, чисталыкны һәм тәртипне саклау, эшләргә башкаруны координацияләү, Эшләргә срокларын һәм сыйфатын тикшереп торыу буенча килешүләр һәм муниципаль контрактлар төзү йөкләнә.

1.5. Әлеге кагыйдәләр, аларның ведомствога каравына һәм милек рәвешләренә бәйсез рәвештә, барлык оешмалар, жирлек территориясендә үз эшчәнлекләрен гамәлгә ашыручы шәхси эшмәкәрләр, жирлек территориясендә яшәүче яки яшәүче барлык гражданныр (алга таба - оешмалар һәм гражданныр) тарафыннан үтәләргә тиеш.

Статья 2. Төп терминнар һәм төшенчәләр

2.1. Муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре - Россия Федерациясә законнары һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары, шулай ук Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү элементларына карата таләпләргә, муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү буенча чаралар исемлеген, аларны үткәрү тәртибен һәм вакытын билгели торган муниципаль хокукый акт;

2.2. Территорияне төзекләндерү элементлары-декоратив, техник, планировка, конструктив җайланмалар, үсемлек компонентлары, төрле жиһазлар һәм бизәү төрләргә, кече архитектура формалары, капитал булмаган стационар булмаган корылмалар, тышкы реклама һәм төзекләндерүнең состав өлешләргә буларак кулланыла торган мәгълүмат.

2.3. Шәһәр мохите-ул билгелә бер территориядә яшәү мохитен характерлаучы һәм бу территориядә яшәүнең уңайлылыгын билгели торган табигый, архитектура-планлаштыру, экологик, социаль-мәдәни һәм башка факторлар җыелмасы. Әлеге документ кысаларында «шәһәр мохите» төшенчәсә шәһәр һәм авыл жирлекләргә карата да кулланыла.

2.4. Юл өсләгенә капитал ремонт ясау-юл киеме һәм өслек, Жир өсләгә һәм юл корылмалары тулысынча торгызыла торган эшләр комплексы, тузган конструкцияләргә һәм детальләргә алмаштыра яки аларны иң нык һәм озак вакытка алыштыра, ремонтлана торган юл өчен билгеләнгән нормалар чикләргә автомобильләргә хәрәкәт интенсивлыгы артуны һәм автомобильләргә төп

йөкләнеше үсешен исәпкә алып, юлның геометрик параметрларын арттыру, Жир катламының киңлеген арттырмыйча, ремонтлана торган юлның тиешле категорияләре чикләрендә, нигездә, юл катламының киңлеген арттыра.

2.5. Шәһәр мохитенең сыйфаты-территориянең һәм аның өлешләренең комплекслы характеристикасы, ул халыкның төрле катламнары өчен көндәлек тормыш уңайлыгының дәрәжәсен билгели.

2.6. Шәһәр тирәлеген комплекслы үстерү-жирлек тормышының барлык дәрәжәләрендә иң яхшы тәҗрибәләрне һәм технологияләрне яхшырту, яңарту, трансформацияләү, куллану, шул исәптән инфраструктура, идарә итү, технологияләр, шәһәр халкы һәм ширкәتلәр арасында коммуникацияләрне үстерү.

2.7. Шәһәр мохитенең сыйфат критерийлары - шәһәр мохитенең сыйфат параметрларын үлчәүгә туры килә торган сан ягыннан һәм сыйфат ягыннан.

2.8. Төзекләндерү элементларының нормалаштырыла торган комплексы-жирлек территориясендә куркынычсыз, уңайлы һәм кызыклы тирәлек булдыру өчен төзекләндерү элементларының минималь ярашуы.

2.9. Шәһәр мохитенең сыйфатын бәяләү-халыкның тормыш сыйфатын күтәрү һәм территориянең жәлеп итүчәнлеген арттыру максатларында территорияне төзекләндерү һәм үстерү буенча чаралар исемлеген эзерләү һәм нигезләү өчен жирлек территориясендә шәһәр тирәлеге элементларының билгеләнгән критерийларга туры килү-килмәве турындагы объектив таныклыкларны алу процедурасы.

2.10. Жәмәгать киңлекләре-жирлек территорияләре, алар халык өчен даими ачык, шул исәптән майданнар, урамнар, жәяүлеләр зоналары, скверлар, парклар. Статусы жәмәгать пространствосы күздә тоту булмау өчен түлү баруы. Ижтимагый киңлекләр резидентлар һәм кунаклар тарафыннан төрле максатларда, шул исәптән аралашу, ял итү, спорт белән шөгыйльләнү, гражданнар жыелышлары үткәрү, эшмәкәрлек эшчәнлеге алып бару, гамәлдәге законнар таләпләрен исәпкә алып файдаланыла ала.

2.11. Төзекләндерү объектлары - жирлек территориясендә төзекләндерү эшләре алып барыла.

2.12. Юл-торак һәм магистраль урамнарның машиналар йөрү өлешләренә, борылыш майданнарына якин юл.

2.13. Төзекләндерү проекты-текст һәм график формадагы материаллардан торган һәм территорияне һәм башка төзекләндерү объектларын төзекләндерү буенча проект чишелешләрен (шул исәптән чәчәкләрен) билгели торган документлар.

2.14. Төзекләндерү объектын үстерү-гамәлдәге Төзекләндерү объектларының, аларның аерым элементларының яңа һәм сыйфатлы торышын яхшыртуга юнәлдерелгән эшләрне тормышка ашыру.

2.15. Төзекләндерү объектын карап тоту-төзекләндерү объектларының, аларның аерым элементларының тиешле техник, физик, эстетик халәтендә тоту.

2.16. Шәһәр тирәлеге субъектлары-торак пунктта яшәүчеләр, аларның жәмәгатьчелеге, ижтимагый, эшлекле оешмалар, хакимият органнары һәм торак пункт үсешенә йогынты ясый торган башка социаль-икътисадый тормыш субъектлары вәкилләре.

2.17. Катты өслек - юл киемнәре составындагы юл катламы.

2.18. Территорияләрне жыештыру-житештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чар, карны жыю, чыгару, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген тәэмин итүгә һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлтелгән башка чаралар.

2.19. Муниципаль заказчы-Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге башкарма комитеты яки аның жирлекне төзекләндерү, жыештыру һәм санитар чистарту буенча эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә вәкаләтле органы.

2.20. Махсулаштырылган оешма-санитар чистарту һәм төзекләндерү өлкәсендә гамәлдәге законнар нигезендә эшчәнлек алып баручы, кирәкле ресурслар һәм тиешле рөхсәт документлары (лицензия) булган предприятие, оешма, учреждение яки юридик зат оештырмыйча эшкуар.

2.21. Калдыкларны туплау-аларны алга таба эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, урнаштыру максатларында унбер айдан да артык вакытка калдыклар туплау.

2.22. Подрядчы-Россия Федерациясе Граждан кодексы нигезендә заказчылар белән төзелә торган подряд килешүе һәм (яки) муниципаль контракт буенча эшләрне башкаручы физик һәм юридик затлар.

2.23. Шәһәр территориясе-жирлекнең юридик һәм физик затларга милек хокукында яисә башка хокукта (арендадан тыш) булмаган территориясе.

2.24. Предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр һәм башка хужалык итүче субъектлар территориясе-мәйданы, чикләре, урыны, хокукый статусы һәм законда каралган хокукларда юридик һәм физик затларга максатчан билгеләнеше белән бирелгән (беркетелгән) башка характеристикалары булган территория.

2.25. Якындагы территория-биш һәм унбиш метрдан да ким булмаган территория, шул исәптән тротуарлар, газоннар һәм яшел зоналар, турыдан-туры биналар, корылмалар, шул исәптән индивидуаль торак йортлар чикләренә, шулай ук предприятие, оешма, учреждение, башка хужалык итүче субъектлар һәм индивидуаль торак йортлар территориясе чикләре буенча билгеләнгән киртәләргә туры килә.

Якындагы территориядә 0-15 метр интервалында юл якын-тирә территориянең барлык объектлар өчен, шул исәптән индивидуаль торак йортларны да кертеп, якын-тирәдә урнашкан очракта, юлның якын чите яки бордюрный таш булып тора, ул урамның машиналар йөрү өлешен чикли.

Бер-берсенә якын урнашкан объектлар (ишегалды эчендә) өчен төрле милек формасындагы һәм хезмәт күрсәтүнең гомуми территориясе белән жыештыру чиге тигез арада уза. Линия корылмаларының һәм коммуникацияләрнең жир өсте өлешләренә якын-тирә территория-корылмаларның һәм коммуникацияләрнең тышкы линиясеннән һәр якка 6 метрдан да ким булмаган жир участогы.

Аерым торучы объектлар өчен якындагы территория радиусы әлеге объектның жир кишәрлеге чикләреннән унбиш метр тәшкил итә. Янәшәдәге территория бушлык, шәһәр урманнары, башка төзелмәгән территорияләр булган очракта, янәшәдәге территориянең киндәге аерым торучы объектлар буларак билгеләнә.

2.26. Беркетелгән территория-төзекләндерү һәм санитар чистарту максатларында физик һәм юридик затлар яки шәхси эшмәкәрләр белән килешү,

килешү нигезендә беркетелгән ижтимагый әһәмияттәге (гомуми файдаланудагы территория, якын-тирә территория) бер өлеше .

2.27. Каты коммуналь калдыклар-физик затлар куллану процессында торак урыннарда барлыкка килә торган калдыклар, шулай ук шәхси һәм көнкүреш ихтияжларын канәгатьләндерү максатларында физик затлар тарафыннан аларны торак урыннарда куллану процессында үз Куллану үзлекләрен югалткан товарлар. Каты коммуналь калдыкларга шулай ук юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр эшчәнлегә процессында барлыкка килә торган һәм физик затлар куллану процессында торак урыннарда барлыкка килә торган калдыклар составы буенча охшаш калдыклар керә. Калдыкларның әлегә төрен барлыкка китерү нормативлары муниципаль норматив хокукый актлар белән билгеләнә.

2.28. Территорияләрне санитар чистарту - каты көнкүреш калдыкларын жыю, чыгару.

2.29. Рөхсәтсез чүп-чар ташлау-житештерү һәм куллану калдыкларының үз белдекләре белән ташлану (урнаштыру) яки 50 кв.метрдан артык мәйданда һәм 30 кубометрдан артык мәйданда жыелуы нәтижәсендә барлыкка килгән.

2.30. Ишегалды территориясе - торак бина янындагы һәм анда яшәүче затларның гомуми кулланылышында булган, периметр буенча торак биналар, корылмалар һәм киртәләр белән чикләнгән жир кишәрлегенә бер өлеше.

2.31. Вакытлыча төзелеш - төзелешкә рөхсәт бирүне таләп итми торган капитал төзелеш объектлары булмаган объектлар, тирәнрәк фундаментлар, жир асты биналары төзүне күздә тотмый, инженерлык коммуникацияләрен су астына алуны таләп итми һәм эшнең чикләнгән вакыты белән характерлана. Аларга павильоннар, киосклар, навеслар, палаткалар, металл гаражлар һәм башка шундый объектлар керә.

2.32. Газон-төзекләндерү элементы, ул үз эченә кискен үләнне һәм башка үсемлекләрне ала.

2.33. Күләме 2 м² дан артмаган конструкция дивары өслеге буенда урнашкан элмә такталар реклама характерындагы мәгълүматлар булмаган федераль законнар нигезендә кулланучыга мәжбүри мәгълүматны ачу яки тарату өчен билгеләнгән.

2.34. Жәмәгать транспорты тукталышы-павильон, эскәмияләр һәм урналар белән жиһазландырылган, чикләре һәм тукталышлары белән жиһазландырылган, бер үк вакытта жәмәгать транспортының кимендә 2 чарасын урнаштыру өчен махсус билгеләнгән территория.

2.35. Тротуар-1 метрдан да ким булмаган киңлектәге урамнар һәм юллар буенда каты өслеккә ия жәяүлеләр зонасы.

2.36. Урам - транспорт чаралары һәм жәяүлеләр хәрәкәте өчен жайлаштырылган яисә жайлаштырылган урам-жир полосасы яисә торак пунктлар чикләрендә урнашкан ясалма корылманың өслеге, шул исәптән тиз йөрешле һәм жайга салынулы хәрәкәтнең магистраль юлы, жәяүлеләр һәм парк юлы, фәнни-житештерү юлы, сәнәгать һәм коммуналь-склад зоналарында (районнарда).

2.37. Биналарның фасады-бинаның тышкы ягы яки корылманың.

2.38. Яшел үсентеләр-агач, агач-куак, куак һәм үлән үсемлекләре-ясалма һәм табигый үсемлекләр.

2.39. Яшел үсентеләрне зарарлау-жир өсте өлешенә һәм тамыр системасына механик, химик һәм башка зыян китерү, үсешне туктатмау.

2.40. Яшел үсентеләрне юк итү-үсешнең туктатылуына китерә торган яшел үсентеләрне зарарлау.

2.41. Яшел утыртмаларның торгызу бәясе-Муниципаль милектәге яшел үсентеләргә зыян китергән өчен түләнә торган, яшел үсентеләрне санкцияләnmәгән күчереп утыртканда яисә сүткәндә, шулай ук аларны зыян күргән яки юк иткәндә алына торган зыянны матди компенсацияләү . ;

2.42. Стационар ваклап сату сәүдә челтәре - махсус жиһазландырылган һәм сәүдә алып бару өчен билгеләнгән биналарда һәм биналарда (павильоннар, киосклар).

2.43. Стационар булмаган вак-төяк сәүдә челтәре-төрле һәм күпләп сату (палаткалар, прилавкалар, лоткалар, арбалар, кәржиннәр, автоприцеплар, автолавкалар, автоцистерналар һ.б.) принципларында эшли торган объектлар, аларны урнаштыру жирлек башкарма комитеты раслаган стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру схемасы белән билгеләнгән.

2.44. Кулланучылар-милекчеләр, арендаторлар, баланс тотучылар, жирдән файдаланучылар.

2.45. Яшел хужалык объекты-үсемлекчелек (чүптән тыш), билгеле бер территориядә архитектура-Ландшафт ансамбле, шул исәптән Яшел хужалык жиһазлары (парклар, урман парклары, скверлар, газоннар, яшел зоналар һ.б.).

2.46. Жирлек территориясен чистартуның Генераль схемасы - калдыкларны санитар чистарту һәм эш итү өлкәсендә территориаль-планлаштыру документы булып торучы муниципаль норматив хокукый акт, ул жыю, даими рәвештә чыгару, урнаштыру, урнаштыру, шулай ук жыю методларын билгели һәм оештыруны тәмин итә., чүплекләрне зарарсызландыру һәм эшкәртү өчен махсус машиналар, механизмнар, жиһазлар һәм инвентарь кирәк булган санда, калдыкларны урнаштыру һәм эшкәртү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм рекультивацияләүнең, әйләнә-тирә табигатькә зыянлы матдәләр китерүне булдырмау максатларында махсус саклауларда.

Бүлек 2. САНИТАР ЧИСТОРТУ ҺӘМ ТӨЗЕКЛӘНДЕРҮ ЖИРЛЕК ТЕРРИТОРИЯСЕ

Мәкалә 3. Жирлек территориясен санитар чистарту

3.1. Юридик һәм физик затлар, аларның оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә, үзләренең милек хокукында яки башка әйбер хокукында яки жир кишәрлекләрен һәм якин-тирә территорияләренә (шәхси йортлар, предприятие, оешма, учреждение территорияләрендә), гамәлдәге законнар һәм әлеге Кагыйдәләр нигезендә үз вакытында һәм сыйфатлы чистартуны, төзекләндерү элементларын (юллар, тротуарлар, газоннар, кече архитектура формаларын, яктырту, су бүлү һ.б.), төрле хужалык һәм вакытлыча корылмаларны үз вакытында һәм жимерүне тәмин итәргә бурычлы.

3.2. Каты көнкүреш калдыкларын жыю, вакытлыча саклау, даими чыгару һәм территорияләренә жыештыру системасын оештыру законнарда билгеләнгән экологик, санитар һәм башка таләпләр нигезендә башкарылырга тиеш Әйләнә-тирә

мохитне саклау һәм кеше сәламәтлеген саклау өлкәсендә Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында"

3.3. Житештерү һәм куллану калдыклары халык һәм яшәү тирәлеге өчен куркынычсыз булырга һәм Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, жирле үзидарә органнарының санитар кагыйдәләре һәм башка норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиешле житештерү, куллану, зарарсызландыру, транспортлау, саклау һәм күмелергә тиеш.

3.4. Жирлек территориясен чистарту һәм чистартуның барлык төрләре буенча чаралар үткәрү чираты, эш күләмнәре, чистарту системасы объектларын жыю системасы һәм методлары, урнаштыру билгеләнгән тәртиптә расланган генераль чистарту схемасы нигезендә билгеләнә.

3.5. Житештерү һәм куллану калдыкларын санкцияләnmәгән чүплекләрдә урнаштырган затларны ачыклау, житештерү һәм куллану калдыкларын бетерү һәм чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү өчен затлар хисабына башкарыла алмау очрагында, муниципаль Төзекләндерү кагыйдәләре нигезендә әлеге территорияләрне жыештыруны тәмин итәргә бурычлы.

3.6. Жир кишәрлегендә, торак яки торак булмаган бинада үзенә көнкүреш һәм хужалык эшчәнлеген башкаручы, аренда килешүе яки милекче белән башка килешү нигезендә калдыкларны жыю, чыгару һәм утильләштерүне мөстәкыйль оештырмаган очракта, әлеге житештерүче калдыкларын жыю, чыгару һәм утильләштерү буенча бурычлар алда аталган күчәмсез милек объектлары милекчесенә йөкләнә.

3.7. Каты коммуналь калдыкларны жыюның билгеләнгән тәртибен тәмин итү һәм аны үткәрү өчен җаваплылык калдыкларны жыю һәм вакытлыча саклау урыннарының милекчеләренә йөкләнә.

3.8. Ремонт вакытында барлыкка килгән калдыкларны чыгару әлеге ремонтны башкаручы затлар тарафыннан мөстәкыйль башкарыла.

3.9. Конкретларга беркетелмәгән гомуми файдалану урыннарын чистарту эшләрен оештыру Әлдермеш авыл жирлеге башкарма комитетына махсус оешмалар, Юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр һәм гражданнар тарафыннан юл чөлтәренә мөйданнары, урамнары һәм юллары аша чыгу урыннары йөкләнә.

3.10. Конкрет махсулаштырылган оешмаларга, юридик затларга, шәхси эшмәкәрләргә һәм гражданнарга беркетелгән гомуми кулланылыштагы урыннарны, мөйданнарны, урамнарны һәм юл чөлтәрен чистарту өчен җаваплылык муниципаль контракт һәм бюджет финанславы нигезендә подрядчыга йөкләнә.

3.11. Бүлү полосаларының санитар торышы, шулай ук юл йөрү өлешендәге коймаларны, тротуарларны һәм юлларны төзекләндерүнең башка элементларын карап тоту буенча эшләренә оештыру муниципаль контракт һәм бюджет финанславы нигезендә муниципаль заказчыга йөкләнә.

3.12. Аеру полосаларының санитар торышы, шулай ук юлларның йөрү өлешләренә коймаларын, тротуарларны һәм башка элементларны карап тоту өчен җаваплылык юлларны төзекләндерү эшләре оператив идарә хокукында булган затка йөкләнә.

3.13. Эшләренә оештыру һәм ваклап сату урыннарының санитар торышы һәм хезмәтләр күрсәтү өчен җаваплылык әлеге төр эшчәнлекне гамәлгә ашыручы

затларга ваклап сату (күчмә) сәүдәсен оештыру хокукына рөхсәт нигезендә йөкләнә.

3.14. Якын-тирә газоннарда, сәүдә палаткалары, киоск һ. б. түбәләрдә савытлар саклау рөхсәт ителми.

3.15. Жәмәгать транспорты тукталышларын карап тоту һәм санитар торышы өчен эшләрне оештыру (баланстагы тукталышлардан тыш) муниципаль контракт һәм бюджет финанславы нигезендә муниципаль заказчыга йөкләнә.

3.16. Эшләрне оештыру һәм өске һәм грунт суларын урамнардан, юллардан, тротуарлардан бүлеп бирү өчен билгеләнгән канауларны, торбаларны һәм дренажларны карап тоту һәм чистарту, яңгыр канализациясе коллекторларын һәм яңгырларны кабул итү коеларын чистарту өчен җаваплылык муниципаль заказчыга бюджет финанславы нигезендә йөкләнә. Ведомство су бүлү корылымалары һәм системалары тиешле ведомстволарга яки Коммуналь предприятиеләр белән килешүләр буенча хезмәт күрсәтелә.

3.17. Электр тапшыру линияләрен, газ, су үткәргеч һәм жылылык челтәрләрен, трансформатор подстанцияләрен (ТП), бүлү пунктларын (РП) урнаштыру һәм эксплуатацияләү өчен бүлеп бирелгән территорияләрне җыештыру һәм чистартуны әлеге челтәрләрдән, электр тапшыру линияләрен һәм объектларны файдаланучы оешмалар көче һәм чаралары белән башкарырга киңәш ителә. Әлеге пунктта күрсәтелгән челтәр хужасыз булса, территорияләрне җыештыру һәм чистартуны хужасыз мөлкәтнең сакланышын тәмин итү һәм алардан файдалану турында килешү төзелгән оешмалар башкарырга киңәш ителә.

3.18. Жәмәгать бәдрәфләрен карап тоту һәм Санитар торыш өчен эшләрне оештыру, жәмәгать бәдрәфләренең санитар нормаларына туры китереп, объектлар балансында булган предприятиеләргә йөкләнә.

3.19. Әлдермеш авыл жирлеге башкарма комитеты карары нигезендә, муниципаль берәмлек территориясен җыештыру, төзекләндерү һәм яшелләндерү эшләрен башкарырга гражданның җәлеп итәргә кирәк.

3.20. Жирлек территориясендә тыела:

- территорияләрне металл лом, төзелеш һәм көнкүреш чүп-чары, шлак һәм башка калдыклар белән пычрату, ягулык-майлау материаллары, нефть продуктлары белән пычрату, калдыклар чүпкеге урнаштыру . ;

- калдыкларны, калдыкларны җыю өчен махсус бирелгән урыннардан һәм контейнерлардан тыш, урнаштыру, юынты суларны су бүлү каналларына, кюветларга, рельефка, яңгыр канализациясенә Су кабул итү коеларына ташлау;;

- стационар булмаган сәүдә объектларын, шулай ук ял итү өлкәсендә хезмәт күрсәтү өлкәсе объектларын (аттракционнар, надувные батутлар, велосипедларны прокатка алу, роликлар һәм халыкның ялын һәм күңел ачуын оештыру өчен файдаланыла торган башка шундый объектлар), билгеләнгән тәртипне бозып урнаштыру.;

- Яшел утыртмаларда (агачларда, куакларда һ. б.), Көнчыгыш торбаларда, урам коймаларында, асфальт һәм плитка катламнарында һәм бу максатлар өчен билгеләнмәгән башка урыннарда реклама-мәгълүмати материаллар урнаштырырга;;

- автотранспорт чараларын юарга һәм чистартырга, елга һәм сулыклар ярларында, ишегалларында һәм урамнарда, күпләп йөри торган урыннарда, елга һәм сулыклар ярларында кер юу һәм келәмнәр ясарга;;

- йөкне сүс белән ташу, тракторларны авыл урамнарына асфальт белән капланган чабу;

- юлларны пычратучы, тузанлы йөкләр, эретмәләр, яфраклар, брезент капламыйча калдыклар, бу максатлар өчен жиһазланмаган машиналарда сыек йөкләр ташырга;;

- урамнарны, мәйданнарны, гомуми файдаланудагы ишегалды территорияләрен жир эшләре башкаруга тиешле рөхсәттән башка казу, шулай ук жир эшләрен башкаруга рөхсәт белән билгеләнгән срокта казу урыннарын тиешле халәتكә китерү буенча чаралар күрмәскә; ;

- бу максатлар өчен билгеләнмәгән грунт, чүп-чар, калдыклар, кар, бозны чүп-чардан арындыру һәм чүп-чардан арындыру;;

- урамнарда, тротуарларда, газоннарда төзелеш материалларын туплау, гамәлдәге законнарны бозып, квартал эчендәге юлларны һәм йортларга керү юлларын ябу;

- тәртип, кәгазь, чүп-чарны газоннарда, тротуарларда, урам, мәйдан, ишегалды территорияләренә, паркларда, скверларда һәм башка жәмәгать урыннарына ташларга;;

- бакча диваннары, эскәмияләр, пачкать, чүп савытларын, урам утлары фонарьларын бозарга яки юк итәргә, башка кече архитектура формалары;

- биналарда һәм корылмаларда язулар ясарга һәм кияргә;

- сметаларны һәм көнкүреш калдыкларын кое капкачларына, яңгыр канализациясенә Су кабул итү рәшәткәләренә, лотокларга, кюветларга ташларга;;

- чүп-чарны, яфракларны һәм коры үләнне, тараны, житештерү калдыкларын яндыру, учак ягу, шул исәптән предприятиеләренә һәм шәхси йортларның эчке территорияләрендә;

- әлеге максатлар өчен билгеләнмәгән урыннарда урам сәүдәсен оештырырга;

- челтәрләргә һәм коммуникацияләргә үз белдегә белән тоташырга;

- фасадларны үз белдегә белән үзгәртеп корырга, барлык типтагы гаражлар урнаштырырга, билгеләнмәгән урыннарда тышкы мәгълүматны йөртүчеләр, кече архитектура формалары урнаштырырга, жир кишәрлекләренә киртәләрен тиешле рөхсәтсез урнаштырырга . ;

- яшел үсентеләренә ватарга, бозарга һәм юк итәргә, кәүсәләрдәге үз белдегә белән үрчетелгән пычакларны, гамак һәм таган агачларына элөп куярга, киём киптерү өчен бауларга элөп куярга, аларга кадак сугарга.;

- повреждать һәм уничтожить газоннар;

- атларны, хайваннарны һәм башка хайваннарны, балалар һәм спорт мәйданчыкларында, мәктәпкәчә балалар учреждениеләре, мәктәпләр һәм башка уку йортлары территорияләрендә, сәламәтлек саклау объектлары һәм административ учреждениеләр территорияләрендә, газоннарда, халык ял итә торган урыннарда, шулай ук атларны, хайваннарны һәм башка хайваннарны, кошларны халык күпләп су коену өчен билгеләнгән урыннарда йөртүгә юл куярга.

Мәкалә 4. Төзеклөндөрү элементлары.

4.1. Яшеллөндөрү-территорияне төзеклөндөрү һәм Ландшафтлы оештыру элементы, ул жирлек тирәлеген үсемлек компонентларын актив кулланып формалаштыруны, шулай ук жирлек территориясендә элек барлыкка килгән яки башта булган табигый мохитне саклауны тәмин итә.:

4.1.1. Яшеллөндөрүнең төп төрләрә булып массивлар, төркемнәр, солитерлар, тере киртэләр, кулислар, боскетлар, шпалерлар, газоннар, чәчәклекләр, утыртмаларның төрле төрләрә (аллея, гади, букет һ.б.) тора.

Объектларны реконструкцияләү, урам, майдан, парк, скверлар территорияләрендә агач һәм куаклар утырту, скверларны һәм паркларны чәчәкләр белән бизәү, шулай ук Ландшафтлы архитектура объектларын капитал ремонтлау һәм реконструкцияләү эшләрен Әлдермеш авыл жирлегә башкарма комитеты белән килешеп башкарырга кирәк.

4.1.2. Объектлар территорияләрен яшеллөндөрүне проектлаганда киңәш ителә:

- гамәлдәге үсемлекне, агач үсемлекләренең һәм үлән катламының торышын бәяләргә;

- агач үсемлекләренең корыган зыяннарын ачыклау, аларны бетерү буенча чаралар эшләү;

-ял итү зонасының гомуми майданының 80% ыннан да ким булмаган күләмдә үлән катламын, агач-куак һәм яр буе үсемлекләрен саклауны тәмин итәргә.

4.1.3. Жирлек территориясендә ике төрле яшеллөндөрү кулланыла: стационар - үсемлекләргә грунтка утырту һәм мобиль-үсемлекләргә махсус күчмә савытларга утырту (контейнерлар, вазоннар һ.б.).

4.1.4. Су белән тәмин итү, ташландык суларны агызу һәм канализация, газ, жылылык белән тәмин итү, электр линияләре инженерлык челтәрләреннән 2 метрдан да ким булмаган арада агачлар утыртуны гамәлгә ашырырга.

4.2. Катлам:

4.2.1. Өслек өслеген каплау жирлек территориясендә Куркынычсыз һәм уңайлы хәрәкәт итү шартлары тәмин итә, шулай ук әйләнә-тирәлекнең архитектур-сәнгать кыяфәтен формалаштыра.

4.2.2.Жирлек территориясен төзеклөндөрү максатыннан түбәндәге капламалар билгеләнде::

- каты (капиталь) - асфальт-бетон, цемент-бетон, табигый таш һ. б. материаллардан ясалган монолит яки жыелма командалар.;

- табигый яки ясалма коелучы Материаллардан (ком, вак таш, гранитлы чүплекләр, керамзит, резин крошка һ. б.) ясала торган йомшак (капиталь булмаган)

- табигый хәлдәге, коры катнашмалар, тыгызланган яки ныгытылган бәйләгечләр белән ныгытылган яки ныгытылган коры катнашмалар.;

- үлән катламын эзерләү һәм утырту буенча махсус технологияләр буенча башкарыла торган газоннар - газоннар;

- катнаш - представляющие ярашуы катлам күрсәтелгән югарырак (мәсәлән, плитка, утопленная бу газон, һ.б.).

Проектта кулланыла торган өслек төрен ныклы, ремонтны яраклы, экологик яктан чиста итеп билгеләргә кирәк.

4.2.3. Каплам төрлөрөн сайлап алуны аларның максатчан билгеләнеше нигезендә кабул итәргә кирәк: каты - проектлау вакытына гамәлдә булган иң чик йөкләнеше, характерны һәм хәрәкәт составын, янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып; йомшак - аерым төр территорияләрне (балалар, спорт майданчыкларын, этләрне урамда йөртү өчен майданчыкларны, жәяү йөрү юлларын һ.б. объектларны) төзекләндергәндә аларның үзенчәлекле үзенчәлекләрне исәпкә алып; газон һәм экологик объектлар буларак катнаш.

4.2.4. Каты өслек төрләрөн коры халәттә элү коэффициенты 0,6, юешлектә 0,4 коэффициенты белән билгеләргә киңәш ителә. Кафель, метлах плиткасы, жәяүлеләр коммуникацияләре территориясендә ясалма һәм табигый таштан ясалган плитәләрне каплау, баскыч баскыч баскычларында, керү төркемнәре түбәләре майданчыкларында кулланылмаска кирәк.

4.2.5. Проектлаганда каты өслек өслеген капламаска кирәк, тәэмин итә торган отводных су.

Куәт зонасында урнашкан агачларга саклауның башка төрләре (өстәл рәшәткәләре, бордюрлар, периметраль эскәмияләр һ.б.) булмаганда, кәүсәдән 1,5 метрдан да ким булмаган радиуста капламаларның саклагыч төрләрен: вак таш, галечное, газон чәчеп, "кәрәз" не күздә тотарга киңәш ителә. Саклагыч катлам бер дәрәжәдә яки жәяүлеләр коммуникацияләренен өслеге югарырак булырга мөмкин.

4.3. Борт ташлары:

4.3.1. Тротуар һәм машиналар йөрү өлеше кисешкән урында юл борт ташлары куярга кирәк. Борт ташлары машиналар йөрү өлешен нормативтан 150 мм да ким булмаган күләмдә арттыру белән билгеләнә, ул өслекләр ремонтланган очракта да сакланырга тиеш.

4.3.2. Автотранспортның газонга бәрелүенә юл куймас өчен, газон белән хәрәкәт итү өлеше капланган урыннарда борт ташлары куела.

4.3.3. Газонны саклау һәм пычрак һәм үсемлек чүп-чарының жәяүлеләр тротуарларын каплау өчен бакча борты куела, газон дәрәжәсеннән 50 мм дан да ким булмаган араны 0,5 м дан да ким булмаган араны узып китүче

4.4. Баскычлар, баскычлар, пандуслар:

4.4.1. Жәяүлеләр коммуникацияләреннән Тайпылганда жирлек территориясендә баскычлар урнаштыру күздә тотыла.

4.4.2. Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм башка массалы объектлар урнашкан урыннарда төп жәяүлеләр коммуникацияләрендә, инвалидлар йортларында һәм баскычларда аларны пандус белән жиһазландыруны күздә тотарга кирәк.

4.4.3. Пандус булырга тиеш үтәлгән берничә материал белән шероховатой текстурой өслеге башка горизонтальных канавок. Киртәләү пандусы булмаган очракта 75 мм биеклектәге киртәләү бортикын һәм поручнины күздә тотарга кирәк.

4.4.4. Баскычның яки пандусның ике ягы буенча да 800-920 мм түгәрәк яки турыпочмаклы кисештәге 800-920 мм биеклектәге поручнины күз алдында тотарга кирәк, ул кул белән колачлау өчен уңайлы һәм дивардан 40 мм ераклыкта тора.

4.5. Коймалар:

4.5.1. Жирлек территориясендә төзеклэндерү максатларында жир участоклары һәм оешмалар, рекреацион зоналар чикләре буенча 0,3-3,0 м биеклектәге коймалар (декоратив, саклагыч) куллануны күздә тотарга рөхсәт ителә.

Жәмәгать, торак, рекреацион билгеләнештәге территорияләрдә чукрак һәм тимер-бетон коймаларны проектлаштыру тыела. Тышкы кыяфәтне жирлек администрациясе белән билгеләнгән тәртиптә килештергән очракта, декоратив металл коймалар куллану рөхсәт ителә.

Шәхси торак төзелешендәге жир участоклары коймаларының максималь биекlege, тышкы кыяфәте һәм конструкцияләре муниципаль берәмлекнең жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгеләнә.

4.5.2. Киртәләрне проектлауны, аларның урнашуына һәм гамәлдәге нормаларга, сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогына, индивидуаль проектлау проектларына карап башкарырга кирәк.

4.5.3. Жирлектәге магистральләр һәм транспорт корылмалары коймаларын ГОСТ Р 52299, ГОСТ 26804 ГОСТ нигезендә проектларга кирәк.

4.5.4. Газоннар тоташкан урыннарда, автотранспорт стоянкаларына, автомобильләр китү һәм газон аша тропларны таптату урыннарында 0,5 метрдан да ким булмаган биеклектәге саклагыч металл коймалар урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

4.5.5. Жир асты корылмалары белән кисешкән урыннарда 1,1-3,0 м биеклектәге киртәләрне проектлаганда, ремонт яки төзелеш эшләре башкарырга мөмкинлек бирүче киртәләр конструкцияләрен күздә тотарга кирәк.

4.5.6. Интенсив жәяүлеләр хәрәкәте зоналарында яки төзелеш һәм реконструкция эшләре житештерү зоналарында агачлар үсү урыннарында, яше, агач токымына һәм башка характеристикаларга карап, 0,9 м (һәм аннан күбрәк) диаметрлы саклагыч өстәл киртәләрен күздә тотарга кирәк.

4.6. Кече архитектура формалары:

4.6.1. Кече архитектура формаларына (МАФ) түбәндәгеләр керә: монументаль-декоратив бизәлеш элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү өчен жайланмалар, су жайланмалары, шәһәр жиһазлары, муниципаль берәмлек территориясендә коммуналь-көнкүреш һәм техник жайланмалар.

4.6.2. Су корылмаларына фонтаннар, эчәргә яраклы фонтанчиклар, бюетлар, декоратив сулыклар керә.

4.6.3. Эчәргә яраклы фонтанчиклар ял итү зоналарында һәм кешеләр күпләп жыела торган урыннарда урнашкан. Эчәргә яраклы фонтанчик урнаштыру урыны һәм аңа яқын килүне каты өслек белән жиһазларга кирәк, биекlege өлкәннәр өчен 90 см һәм балалар өчен 70 см дан да артмаска тиеш.

4.7. Муниципаль берәмлек жиһазлары:

4.7.1. Муниципаль берәмлек жиһазларына түбәндәгеләр керә: жәмәгать киңлекләре, рекреация һәм ишегаллары территорияләрендә урнашкан ял скамейларының төрле төрләре; өстәл уеннары, жәйге кафелар өчен майданчыкларда скамей һәм өстәлләр һ. б.

4.7.2. Урнаштыру скамей кирәк күздә тотарга каты төрләрен каплау яки фундамент. Ял итү зоналарында, урман паркларында, балалар майданчыкларында йомшак катламнарга эскәмияләр урнаштыру рөхсәт ителә.

4.7.3. Өслеге скамья өчен ял башкарыла Агачтан Белән Төрле төрләрә водостойчивой эшкәртү. Бәлки үтәргә скамья һәм өстәлләр берсе агач пень-бура, бүрәнәләр һәм плах, юк, сколов һәм кискен углов.

4.8. Спорт жиһазлары:

4.8.1. Спорт жиһазлары-ул халыкның барлык яшь төркемнәре өчен билгеләнгән, спорт, физкультура мәйданчыкларында урнашкан жиһаз.

4.8.2. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт жиһазлары завод житештерүендә дә, шулай ук махсус өслекле бүрәнәләрдән һәм борыслардан эшләнгән булырга мөмкин, травмалар алу (ярыклар булмау, сколов һ. б.).

4.9. Балалар мәйданчыклары:

4.9.1. Балалар мәйданчыклары төрле яшьтәге балалар өчен уеннар һәм актив ял итү өчен билгеләнгән.

4.9.2. Мәктәпкәчә һәм мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен балалар мәйданчыкларын торак төзелеш участкасында, кече һәм урта мәктәп яшендәге мәйданчыкларны, комплекслы уен мәйданчыкларын төркем яки микрорайон Территорияләрендә, спорт-уен комплексларын һәм шуу урыннарын торак район паркларында урнаштырырга киңәш ителә.

4.9.3. Торак йортлар һәм ижтимагый биналар тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яшьтәге балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ераклык - 10 м, кече һәм урта мәктәп яшендәге - 20 м, комплекслы уен мәйданчыклары-40 м, спорт - уен комплекслары-100 м дан да ким булмаска тиеш.

4.9.4. Тарихи яки югары сыйфатлы төзелеш шартларында мәйданчыкларның күләме территориаль мөмкинлекләргә бәйле рәвештә, балалар мәйданчыгы урнашчак урынга якин территориядә яшәүче күпчелек халыкның ризалыгы белән, торак йортлар һәм жәмәгать биналары тәрәзәләреннән 10 метрдан да ким булмаган ераклыкта кабул ителергә мөмкин.

4.9.5. Балалар мәйданчыклары транзит жәяүлеләр хәрәкәтеннән, юллардан, борылыш мәйданчыкларыннан, кунак тукталышларыннан, чүп-чар жыю урыннарыннан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау участкаларыннан изоляцияләнергә тиеш.

4.10. Спорт мәйданчыклары:

4.10.1. Спорт мәйданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәрендә физкультура һәм спорт белән шөгыйльләнү өчен билгеләнгән.

4.10.2. Спорт мәйданчыклары чикләреннән алып торак йорт тәрәзәләренә кадәр минималь ераклыкны, мәйданчыкның тавыш характеристикасына карап, 20дән 40 м га кадәр кабул итәргә киңәш ителә.

4.10.3. Спорт мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементлары исемлегенә йомшак һәм газон капламалары, спорт жиһазлары керә.

4.10.4. Мәйданчыклар 2,5-3 м биеклектәге челтәрле коймалар белән жиһазландырылырга тиеш, ә спорт мәйданчыклары янәшәсендәге урыннарда - 1,2 м биеклектә.

5 Статья. Урамнарны яктыртуны оештыру

5.1. Урамнар, юллар, мәйданнар, ижтимагый территорияләр, торак йортлар территорияләре, сәнәгать һәм коммуналь оешмалар территорияләре, жирлек

башкарма комитеты раслаган расписание буенча, тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

5.2. Урамнарны яктырту челтәрләрен төзү, эксплуатацияләү, ағымдагы һәм капитал ремонтлау махсулаштырылган оешмаларга башкарыла.

5.3. Яктырту жиһазлары эшендә электр үткәргечләрнең өзелүенә яки терәкләргә зыян китерүгә бәйлә барлык яктырту жиһазлары эшендә житешсезлекләр ачыкланганнан соң, ут жиһазларының милекчеләре (хужалары) тарафыннан юкка чыгарылырга тиеш.

5.4. Жирлек территориясендә тыела:

- үткәргечләрне һәм кабельләрне урам яктырту челтәрләренә һәм яктырту жиһазларына үз белдегәң белән тоташтыру;;

- урам яктырту челтәрләрен һәм яктырту жиһазларын үткәргечләрнең текә ярлары, терәк-таяныч, изолятор зыян күргән очракта эксплуатацияләү.

5.5. Урамнарны яктыртуны оештыруга карата техник таләпләр гамәлдәге техник нормалар һәм тиешле электр белән тәмин итү челтәрләрен проектлауга кагыйдәләр белән билгеләнә.

5.6. Тышкы яктырту өчен урамнарны яктырту өчен билгеләнгән энергияне саклай торган яктырткычлар кулланырга кирәк. Урам яктырту жайланмаларын монтажлаганда бер юлда яки бер юлда бер генә ут баганалары, терәк һәм кронштейн куллану рәхсәт ителә.

5.7. Светильникларны проект биеклегә, элмә тактасы, наклон почмагы, яктырткычлар һәм яктыртыла торган участокка кагылышлы нигезләмә нигезендә монтажларга кирәк.

5.8. Крепление светильников булырга тиеш ышанычлы һәм исключать мөмкинлегә ирәккә үзгәртү нигезләмәсен светильника эксплуатация процессында.

5.9. Урам-юл челтәре элементларын тәүлек якты вакытында яктырту яктырткычлары булу рәхсәт ителми, ремонт эшләрен башкару өчен кыска вакытлы кертелүдән тыш.

5.10. Тышкы яктырту челтәрләренә төзелешен, үзгәртеп корылышын, ремонттын һәм торышын тиешле челтәрләренә милекчеләре (баланс тотучылары) контрольдә тоталар.

5.11. Челтәрләренә милекчеләре (баланс тотучылары) тышкы яктырту челтәрләренә энергия нәтижәлеләген арттыру буенча чаралар күрә, шул исәптән челтәрләренә һәм урамнарны яктырту белән идарә итү системаларын реконструкцияләү һәм модернизацияләү.

Мәкалә 6. Урналар

6.1. Халык күпләп йөри торган урыннарда, урамнарда, пассажир транспорты тукталышларында, сәүдә объектларына керү урыннарында урналар куела. Жирлек территориясендә урналар урнаштыру (күчерелергә мөмкин) милекчеләр, биналар, корылмалар яки аларда биналардан, шулай ук жир кишәрлекләре чикләрендә - төп һәм яқын-тирә территория чикләрендә мөстәкыйль башкарыла.

6.2. Чүп савытлары төзек хәлдә, тулысынча, ләкин көненә бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә чистартылырга тиеш.

6.3. Чүплекләрне карап тоту һәм санитар торышы өчен жаваплылык 6.1. п. күрсәтелгән затларга йөкләнә. Шулай ук якын-тирә территорияләрне жыештыручы оешмалар, учреждениеләр, предприятиеләр, сәүдә оешмалары да катнашты.

6.4. Чүплекләрне урнаштыру жәяүлеләрнең тоткарлыксыз хәрәкәт итүен, инвалид һәм балалар коляскалары йөрүен исәпкә алып башкарыла.

6.5. Тыелган:

- чүп савытларын чүп-чар белән тулыландыру;
- тротуарларга һәм газоннарга чүп-чар сибү , шул исәптән чүп савытларын алмаштырганда;
- чүп-чар белән пакетларны 3 сәгатьтән артык вакыт эчендә территорияне жыештыру эшләрен башкарганнан соң урнаштыру.

7 Статья. Биналарның, корылмаларның, коймаларның фасадларын карап тоту

7.1. Милекчеләр, биналар, корылмалар, корылмалар (шул исәптән вакытлыча), электр линияләре, кече архитектура формалары, мәгълүмат конструкцияләре, терәкләр, кронштейннар, тышкы яктырту жайланмалары һәм элемент челтәре һәм башка төзекләндрү элементларын кулланучылар (шул исәптән вакытлыча), әлеге объектларны аларның техник халәтендә тотарга тиеш. Күрсәтелгән объектлар чиста булырга, үз белдегә белән урнаштырылган мәгълүмати, (яки) реклама конструкцияләре, язулар өслегендә булмаска, шулай ук коррозиягә ия булмаска тиеш.

7.2. Эчтәлек фасадларын биналар (шул исәптән торак йортлар) үз эченә ала:

- конструктив элементларның һәм фасадларны, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырекларын, канатларын һәм аерым баскычларны, спусклар һәм баскычлар коймаларын, декоратив детальләрен һәм башка конструктив элементларны эксплуатацион күрсәткеләрен тоту.;

- водостокларның, водосток торбаларның һәм сливларның төзек хәлдә булуын һәм карап тотылуын тәмин итү;

- герметизация, тегү һәм тегү тегүләр, ярыклар һәм сайлау;

- отмосткаларны, цоколь тәрәзәләрен торгызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту.;

- тәрәзә юу;

- биналарны, корылмаларны һәм корылмаларны техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормалары белән каралган башка таләпләрне үтәү.

7.3. Бина фасадларын һәм аларның конструктив элементларын үз белдегә белән яңадан жиһазландыру тыела. Биналарның фасадларын һәм аларның конструктив элементларын яңадан жиһазландыру Россия Федерациясе законнары таләпләренә туры китереп башкарыла.

7.4. Биналар, корылмалар, корылмаларның фасадлары күзгә күренерлек зыян китерергә тиеш түгел, шул исәптән фасад өслегенә 5% тан артыгын били торган бизәкләү катламының жиһазлануы, су үткәргеч торбалар, каргалар һәм чыгарылмаларның фасадлары.

7.5. Окрашенные өслегә фасадлар булырга тиеш равными, однотонным, башка таплар һәм поврежденных урыннар.

7.6. Биналарның, торақ йортларның, коймаларның, корылмаларның (шул исәптән вакытлыча) фасадларын буяу, Капиталь һәм агымдагы ремонтты аларның техник торышына һәм тышкы кыяфәтенә карап башкарыла.

7.7. Цоколейларны һәм фасадларны ремонтлау дымлы чистарту мөмкинлеге бирүче материаллар белән башкарыла.

7.8. Балкон, козырек конструкцияләренәң жимерелү билгеләрен ачыклаганда, милекчеләр, биналарның, корылмаларның, корылмаларның баланс тотучылары, идарәче оешмалар кешеләрнең иминлеген тәмин итү һәм мәгълүматның алга таба үсешен кисәтү буенча кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

7.9. Белем, Корылмалар фасадларын реконструкцияләү, шулай ук тәрәзә һәм ишек юлларын урнаштыру, алыштыру элге Кагыйдәләр нигезендә билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

Мәкалә 8. Сезонлы жыештыру үткәругә таләпләр

8.1. Гомуми кулланылыштагы территорияләренә, шулай ук көзгә-кышкы чорда тирә-юнь территорияләренә жыештыру 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр бара. Нава шартларына бәйлә рәвештә, кискен салкыннар башлану, кар яву һәм көзгә-кышкы жыештыру вакытында салкын нава торышы урнашу сәбәпле, авыл жирлеге башкарма комитеты карары белән үзгәртелергә мөмкин.

8.2. Көзгә-кышкы чорда территорияне жыештыру бер үк вакытта кар, боз, чүп-чар чыгаруны күздә тотта.

8.3. Нава шартларына карап, каты өслекле территорияләр кардан, боздан һәм кардан бөтен киңлеккә кадәр чистартылырга тиеш.

8.4. Бозлавыкта, беренче чиратта, бозлавыкка каршы материаллар белән чистартылган ком яки рөхсәт ителгән ком, күтәрелеш (шул исәптән баскычлар), чатлар, жәмәгать транспорты тукталышлары урыннарында тукталыш һәм утыру майданчыклары, жәяүлеләр кичүе, тротуарлар чистартыла һәм коела.

8.5. Юлларны, майданнарны, тротуарларны, юлларны кардан чистартуны кар яву белән үк башларга кирәк. Кар күпләп явканда һәм кар ташыган вакытта тротуарларны һәм жәяүлеләр юлларын кардан чистарту автотранспортның һәм жәяүлеләрнең иминлеген тәмин итүне исәпкә алып, барлык кар яву вакытында башкарылырга тиеш.

8.6. Биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның кар, боз сөңгеләре, кәрниз элмәкләре, балкон, саклагыч козыреклар, элмә һәм башка чыгыш ясаучы конструкцияләрен, түбәләренә, боз сөңгеләрен, балконнарны чистарту бурычы мондый объектларның милекчеләренә йөкләнә.

8.7. Түбәләренә кардан чистарту һәм боз сөңгеләрен бетерү жәяүлеләр өчен саклык чараларын кулланып тәүлекнең якты вакытында башкарыла. Шул ук вакытта агачларны, куакларны, электр үткәргечләренә, элементә линияләрен, башка милекне саклау буенча чаралар күрелә. Ташландык кар һәм боз көн саен эшләр тәмамланганнан соң жыештырыла.

8.8. Кар, боз, чүп-чар чыгару закон тарафыннан калдыкларны жыю һәм чыгаруга карата билгеләнгән таләпләр нигезендә башкарыла.

8.9. Жәйге жыештыру 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр бара. Жәйге жыештыру түбәндәге чараларны үз эченә ала: себерү, чүп-чар жыю, үләнне чабу, чистарту, коймаларны буяу.

8.10. Үләнне чабу кирәк булган саен башкарыла (үләннәрнең рөхсәт ителгән биеклеге 20 см дан да артмый).

8.11. Үлән чабуны тәүлекнең якты вакытында башкарырга кирәк. Яңгыр, куе томан вакытында үлән чабу (50 метрдан кимрәк күренеш булганда) һәм көчле жил булганда гына тыела.

9 Статья. Территорияләрне сезонлы чистарту һәм санитар чистартуны оештыру гомуми файдалану

9.1. Гомуми кулланылыштагы территорияләрне сезонлы жыештыру һәм санитар чистарту эшләрән оештыру жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан башкарыла.

9.2. Жирлек башкарма комитеты гомуми файдаланудагы территорияләрне даими жыештыру һәм санитар чистарту эшен оештыра.

9.3. Гомуми файдаланудагы территорияләрдә рөхсәтсез калдыклар ташлау урыннарын ачыклаганда, әлеге территория чистартылырга тиеш.

9.4. Гомуми файдаланудагы территорияләрдә рөхсәтсез калдыклар ташлау урыннарын ачыклаганда, мөрәжәгать яисә әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендә вәкаләтле орган күрсәтмәсе нигезендә, әлеге территорияләрне жыештыру гомуми файдаланудагы урыннар территориясендә рөхсәтсез калдыклар урнаштыруда гаепле затлар даирәсен билгеләү буенча чаралар үткәргәннән соң билгеләнгән срокта башкарыла.

9.5. Рөхсәтсез калдыклар ташлау урыннарын ачыклау кызыксынучы затларның, хәбәрләрнең, шулай ук бүтән мәгълүмат чыганакларының, шул исәптән массакуләм мәгълүмат чараларының мөрәжәгәтьләре буенча гамәлгә ашырыла.

10 Статья. Коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләрән башкаруга төп таләпләр

10.1. Авыл жирлегә территориясендә юл, төзелеш һәм башка жир эшләре башкару Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Административ-техник инспекциясе тарафыннан бирелгән тиешле эшләр башкаруга рөхсәт нигезендә башкарыла.

10.2. Жир асты коммуникацияләрән яки төзелеш эшләрәнен башка төрләрән салганда төзелеш һәм ремонт оешмалары гаебе белән башкарылган юл катламнарының жимерелүен һәм жимерелүен, жимерелүен һәм жимерелүен жирлек башкарма комитеты белән рөхсәттә (ордерда) килештерелгән вакытта, эшләр башкаруга рөхсәт (ордер) алган оешмаларга тулысынча бетерергә кирәк.

10.3. Эшләр тәмамланганнан соң 24 сәгать дэвамьнда, ел фасылына карамастан, юлның машиналар йөрү өлешен каплау аварияләрсез транспорт хәрәкәтен тәмин итү һәм механикалаштырылган жыештыру мөмкинлегә кысаларында торгызылырга тиеш. Аны ачканнан соң, юл киеме конструкциясе гамәлдәге конструкциядә бозылган төзеклекне торгызу турында килешүдә (килешүдә)

күрсәтелгән срокларда, әмма 1 айдан да соңга калмыйча - язгы-жәйге чорда, 2 айдан да соңга калмыйча - көзге-кышкы чорда торгызылырга тиеш.

10.4. Жир эшләрән башкаручы зат, эшләрне башкару урынында, үзе белән рөхсәт күчermәсе һәм эшләрне оештыру план-схемасына ия булырга тиеш.

10.5. Эшләр башкаручы затлар, юл, төзелеш, авария һәм башка жир эшләрән башкару өчен җаваплы вазыйфай затлар әлеге кагыйдәләр, төзелеш нормалары, кагыйдәләре, техник регламентлар, стандартлар, башка норматив актлар нигезендә эшләр алып барырга тиеш төзелеш һәм эшләр башкару өлкәсендә, Россия Федерациясенә, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары, жирлекнең муниципаль хокукый актлары белән билгеләнгән.

10.6. Киеренкелек астында булган кабельләрнең яки гамәлдәге газүткәргечләрнең сак зонасында эшләр башкаруны эшләр житәкчесе, бу коммуникацияләрдән файдаланучы оешма вәкилләренең турыдан-туры күзәтүе астында башкарырга кирәк.

10.7. Жир эшләре барышында коммуникацияләр, жир асты корылмалары яки шартлаткыч материаллар проектында күрсәтелмәгән жир эшләре ачыкланган очракта, жир эшләре тиешле органнарның, шулай ук коммуникацияләрнең хужаларының рөхсәтен алганчы туктатылырга тиеш.

10.8. Юл катламнарын, тротуарларны, газоннарны ачканда, тиешле эшләр башкарганга туфракның уңдырышлы катламын саклау һәм куллану тәмин ителә.

10.9. Төнге вакытта эшләмәүче механизмнар һәм машиналар юлларның машиналар йөрү өлешеннән арынырга тиеш. Жәяүлеләрнең иминлеген тәмин итү өчен, жир эшләре башкаручы затлар, перилалы түшәмнәр һәм күперләргә бер-берсеннән 200 метрдан да ким булмаган арада урнаштырырга бурычлы.

10.10. Подрядчы оешмалар һәм эшләр башкару өчен җаваплы затлар, Россия Федерациясә законнары һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә, күрсәтелгән эшләрне сыйфатсыз башкарган һәм бозылган төзекләндерү элементларын (объектларын) торгызган өчен җаваплы.

10.11. Жир эшләрән рөхсәтсез (ордер) житештерү аларны житештерүче затны бозылган төзекләндерү эшләрән торгызу вазыйфаларыннан азат итми.

10.12. Административ җаваплылыкка тарту бозылган төзекләндерү эшләрән торгызу буенча вазифалардан азат итми.

10.13. Эшләр башкаруга рөхсәт биргән Орган, гамәлдәге законнар нормалары белән билгеләнә торган тиешле эш төрләрән башкару тәртибен, шулай ук ордерда билгеләнгән эшләрне башкару шартларын (эшләрне алып бару вакыты, ысулы), Россия Федерациясә законнары, Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары нигезендә гаепле затларны җаваплылыкка тарту белән, эшләрне алып баруга рөхсәтне юкка чыгарырга хокуклы.

10.14. Авыл жирлегә территориясендә юл, төзелеш һәм башка жир эшләре башкару тыела:

- аларны житештерүгә рөхсәтсез юл, төзелеш һәм башка жир эшләре башкару;
- тарих һәм мәдәният һәйкәлләре территориясендә жир эшләрән тиешле орган рөхсәтеннән башка башкарырга, аларны жимерү, жимерү яки юк итү куркынычы тудыручы жир эшләрән башкарырга; мәдәни мирас объектлары;

- гамәлдәге корылмаларга, коммуникацияләргә, яшел үсентеләргә һәм төзекләндерү элементларына зыян китерү ; ;
- Материалларны эш урынына рөхсәттә билгеләнгән эш башлану срогыннан алдарак китерергә;;
- турыдан-туры урам һәм юлларның йөрү өлешендә эремә һәм бетон эзерләргә;
- коелардан, траншеялардан һәм котлованнардан газоннарга, яшел үсентеләр территориясеннән, тротуарлардан һәм урамнарның һәм юлларның машиналар йөри торган өлешеннән су сибәргә;;
- урамнар, юллар, тротуарлар, газоннарда Жир һәм төзелеш чүп-чарын эшләр тәмамланганнан соң калдыру ; ;
- төзелеш материалларын туплау өчен артык (рөхсәттә билгеләнмәгән) майданнарны биләп торырга, рөхсәттә билгеләнгән чикләргә чыккан территорияләргә киртәләргә;;
- ишегалдына керү юлларын һәм керүләргә йөкләргә, Транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәтен бозарга;;
- агачлар, куаклар, газоннар, юллар, урамнар, тротуарлар, бүлөп бирелмәгән Территорияләр Жир һәм төзелеш материаллары белән күмәргә.

11 Статья. Сәүдә объектлары янындагы территорияне карап тотуга һәм төзекләндерүгә карата таләпләр

11.1. Ваклап сату объектларын рөхсәтсез урнаштыру тыела.

11.2. Жирлек территориясендә стационар булмаган сәүдә объектларын (хезмәт күрсәтү буенча стационар булмаган объектларны) муниципаль милектәге жир кишәрлекләрендә һәм дәүләт милке чикләнгән жир кишәрлекләрендә урнаштыру, стационар булмаган сәүдә объектын (хезмәт күрсәтү буенча стационар булмаган объект) урнаштыру тыела.

11.3. Стационар булмаган сәүдә объектын урнаштыру вакыты, шартлар, техник характеристикаларга карата таләпләр стационар булмаган сәүдә объектын урнаштыру рөхсәтендә яки стационар булмаган сәүдә объектын урнаштыруга (эксплуатацияләүгә) килешүдә билгеләнә.

11.4. Жир һәм төзелеш-монтаж эшләре таләп ителгән сәүдә объектлары өчен жир эшләрен башкаруга рөхсәт алу таләп ителә.

11.5. Сәүдә объектын демонтажлаганнан соң, мондый объектын милекчәсе (кулланучы) якындагы территорияне төзекләндерергә бурычлы.

11.6. Төрле объектларны (манекеннар, чыдам меню һ.б.), мондый жир кишәрлекләренә милек хокукы рәвешләренә бәйсез рәвештә, сәүдә объектын янындагы жир кишәрлекләренә урнаштыру тыела.

11.7. Стационар булмаган сәүдә объектлары (хезмәт күрсәтү буенча стационар булмаган объектлар) хужалары якындагы территорияне тиешле санитар-техник торышын тәмин итәләр.

11.8. Стационар сәүдә объектларын оештыру, санитар нормаларны һәм кагыйдәләренә, шулай ук әлегә Кагыйдәләренә таләпләрен үтәп, бердәм тәртиптә рөхсәт ителә.

12 Статья. Калдыктарны жыю һәм чыгаруны оештыруда катнашу

12.1. Жирлек территориясендә каты коммуналь калдыктарны жыю (шул исәптән аерым) буенча эшчәнлекне оештыру гамәлдәге законнар һәм әлеге Кагыйдәләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

12.2. Барлык төр калдыктарны жыю, жыю һәм чыгару калдыктарның хужалары тарафыннан калдыктарны жыю һәм ташу эшчәнлеген гамәлгә ашыручы индивидуаль эшмәкәр белән төзелгән каты коммуналь калдыктар белән эш итү буенча хезмәт күрсәтүгә гамәлдәге законнарда каралган шартнамәләр нигезендә оештырыла.

12.3. Калдыктарны чыгару гамәлдәге законнар нигезендә урнаштырылган урнаштыру объектларына башкарыла.

12.4. Калдыктарны жыю графиклары калдыктарны чыгаруның уңайлылыгын тәмин итәргә тиеш.

13. Статья Халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен торак мохитеннән файдалану мөмкинлегенә карата аерым таләпләр

13.1. Торак тирәлеген, урамнарны һәм юлларны төзекләндерү объектларын, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын проектлаганда торак пунктларның өлкән кешеләр һәм инвалидлар өчен уңайлы булуын, әлеге объектларны гамәлдәге закон нормалары нигезендә өлкән яшьтәге затларны һәм инвалидларны йөртүгә ярдәм итүче элементлар һәм техник чаралар белән тәмин итүне күздә тотарга киңәш ителә.

13.2. Өлкән яшьтәге кешеләрне һәм инвалидларны йөртүгә ярдәм итә торган техник чараларны һәм жайланмаларны проектлау, төзү, урнаштыру, расланган проект документларына туры китереп, яңа төзелештә заказчы тарафыннан гамәлгә ашырылырга киңәш ителә.

13.3. Автотранспорт чараларының һәр тукталышында (тукталышында), шул исәптән социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектлары янында (торак, ижтимагый һәм житештерү биналары, Корылмалар, физкультура-спорт оешмалары, мәдәният оешмалары һәм башка оешмалар), ял итү урыннары янында (I, II төркем инвалидлары, шулай ук РФ Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә III төркем инвалидлары идарә итә торган транспорт чараларын түләүсез парковка өчен 10% урын (I урыннан да ким булмаган күләмдә) бүлеп бирелә. Күрсәтелгән транспорт чараларында "Инвалид"тану билгесе куелырга тиеш. Парковка өчен күрсәтелгән урыннарны башка транспорт чаралары алып торырга тиеш түгел.

14 Статья. Ижтимагый катнашуны оештыру принциплары

14.1. Ижтимагый катнашуның барлык формалары барлык кызыксынучы яктарны тулысынча җәлеп итүгә, аларны ачыклауга юнәлдерелгән проектларны тормышка ашыру максатлары һәм планнары буенча ризалыкка ирешүгә, территорияне үстерү стратегиясен тормышка ашыручы проектлар тирәсендә барлык субъектларны мобилизацияләүгә һәм берләштерүгә ирешү өчен, аларны проектлаштыруда чагылыш табуы мөһим.

14.2. Территорияне төзеклэндерү проектлары буенча ачык фикер алышуны проект бурычларын формалаштыру этабында һәм проектлаштыруның һәр этабы нәтижәләре буенча оештырырга киңәш ителә.

14.3. Территорияне төзеклэндерү һәм үстерүгә кагылышлы барлык карарлар, жирлек халкының фикерен исәпкә алып, ачыктан-ачык кабул ителергә тиеш.

14.4. Халыкка һәм башка тормыш субъектларына төзеклэндерү һәм әйләнә-тирә мохитне комплекслы үстерү өлкәсендәге бурычлар һәм проектлар турында мәгълүмат житкерү һәм мәгълүмат алу дәрәжәсен арттыру өчен әлеге юнәлешләр буенча барлык мәгълүмат Биектау муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырыла.

14.5. Комплекслы төзеклэндерү проектларын тормышка ашыру һәм карарлар кабул итү процессында гражданнарның катнашу өчен ижтимагый катнашуның түбәндәге формалары булырга мөмкин:

- территорияне үстерү буенча максатларны һәм бурычларны уртақ билгеләү, әйләнә-тирә мохит проблемаларын һәм потенциалларын инвентаризацияләү;

- сайлап алынган территориядә активлыкларның, функциональ зоналарның һәм аларның үзара урнашуын билгеләү;;

- жиһазлар, капитал булмаган объектлар, кече архитектура формаларын, аларның функциональ билгеләнешен, тиешле габаритларны, стиль чишелешен, материалларны тикшерү һәм сайлау;;

- территориянең функциональ зоналашуын исәпкә алып, типтагы катламнарны сайлап алу буенча консультацияләр ; ;

- яшеллэндерүнең күздә тотылган төрләре буенча консультацияләр;

- яктырту һәм яктырту жиһазларының фаразланган төрләре буенча консультацияләр ; ;

- проектны эшләүдә катнашу, архитекторлар, проектлаучылар һәм башка профильле белгечләр белән карарлар буенча фикер алышу;

- проект чишелешләрән проектлаштыруда катнашучылар белән килештерү булачак кулланучылар, шул исәптән жирле халык (олылар һәм балалар), эшмәкәрләр, күрше территорияләрнең милекчеләре һәм башка кызыксынган яklar.

14.6. Проектларны гамәлгә ашырганда, планлаштырыла торган үзгәрешләр һәм бу процесста катнашу мөмкинлекләре турында жәмәгәтчелеккә мәгълүмат житкерүне тәмин итәргә кирәк.

15 Статья. Эчтәлек йорт хайваннары һәм кошлар

15.1.Йорт хайваннарын һәм кош-кортны тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгәтләрен бозмаска тиеш.

15.2.Йорт хайваннары хужалары үз питомецларының экскрементларын жыю һәм утильләштерүне мөстәкыйль башкаралар.

15.3.Авыл жирлегендә яшәүчеләр тарафыннан авыл хужалыгы хайваннары (сыерлар, сарык, кәжәләр, дуңгызлар һәм башка) һәм кош-кортларын карап тоту шәхси торак йортлар территорияләрендә рөхсәт ителә.

15.4.Барлык продуктлы хайваннар (эре мөгезле терлек, кәжәләр, сарыклар, дуңгызлар, атлар) биркования юлы белән мәжбүри рәвештә теркәлергә тиеш.

15.4.Йорт хайваннарын көтү урыннарында, хужасы күзэтүе астында яисә аның кушуы буенча, жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган көтү урыннарында чыгарырга рөхсәт ителә.

15.5.Йорт хайваннарын урамда 7.00 сәгатътән 23.00 сәгатъкә кадәр йөртергә рөхсәт ителә. Башка вакытта урамда йөргәндә хужалар урамнарда һәм торак йортларның ишегалларында тынлыкны тәмин итү өчен чаралар күрергә тиеш.

15.6.Этләрне торак һәм изоляцияләнгән биналардан уртақ ишегалларына һәм урамга кыска поводкада һәм бордникта гына алып чыгарырга була, чөнки өч айга кадәр щенков кала.

15.7.Хужалар йорт хайваннары һәм ишегаллары, тротуарлар, урамнар, парклар, газоннар, балалар мәйданчыклары, скверлар, мәйданнар, шулай ук торак йортлар подъездлары белән пычрануга юл куймаска тиеш. Этләрне, мәчеләрне һәм башка вак хайваннарны урамда йөргән вакытта хужа үзе белән йорт хайваннарының табигый күнегүләрен тулысынча жыештыруны тәмин итүче кирәк-яраклар булырга тиеш, алар мәйданчыкларда чүп контейнерларына ташланырга тиеш.

15.8.Этне поводкадан урамда гына чыгарырга була. Булмаганда махсус билгеләнгән мәйданчыкларда жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән буш урыннарда, кабымлыкларда һәм башка урыннарда йөрү рөхсәт ителә.

15.9.Этләрне дрессировкалау бары тик яхшы койма белән әйләндереп алынган мәйданчыкларда яки жирлек территориясендә генә үткәрелергә мөмкин.

15.10.Йорт хайваннарын юллардан тәүлекнең якты вакытында гына узып китәргә кирәк, шул ук вакытта аларны юлның уң ягына мөмкин кадәр якынарак жибәрергә кирәк. Юл йөрү мөмкинлеге булганда асфальт өслекле Юлда йорт хайваннарын алып бару тыела грунт юллары һәм сукмаклары буенча.

15.11.Йорт хайваннарын урамда калдырганда терлекләр хужалары яшел үсентеләрне бозудан һәм терлекләрне куып чыгаруга киткән чыгымнарны каплай.

15.12.Йорт кәжәләре йорт яны территорияләре эчендә яки көтүлекләрдә хужалар күзәтүе астында гына асралырга тиеш.

15.13. Рөхсәт ителми:

1) хайваннарны балалар мәйданчыкларына, мәктәп, балалар бакчалары территорияләренә, ашханәләргә, сырхауханәләргә, азык-төлек кибетләренә юл куярга;;

2) йорт хайваннарын пляжларда йөртү һәм аларны сулыкларда коену;

3) тыю язуы булган очракта, учреждениеләргә хайваннарга юл куярга;

4) торак пунктлар территориясендә озата бармыйча гына хайваннар һәм кошлар чыгару;

5) исерек хәлдә булган затларга, шулай ук ундүрт яшькә житмәгән затларга хайваннарны урамда йөртү;

6) йорт хайваннарын һәм кошларны балконнарда, лоджияләрдә, торак йортларның гомуми кулланылыштагы урыннарында (чиктәш фатирларның коридорларында, баскыч күзәнәкләрендә, чарлакларда, подвалларда һәм башка ярдәмче хужалыкларда даими тоту; бина);

7) махсус чаралар (күргәзмәләр һ.б.) үткәрү урыннарыннан тыш, йорт хайваннарының жирлекләр территорияләрендә булуы.

15.14.Йорт хайваннары һәм кош-корт хужалары бурычлы:

1) хужалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, тәэмин итүче терлекләрнең котыру белән чирләвенәң соңгы очрагыннан соң ике ай узуы, эпизоотиягә каршы һәм профилактик чаралар уздырылу белән бәйлә рәвештә, Татарстан Республикасы Президентының № УП-975 карары белән Татарстан Республикасының түбәндәге аерым территорияләрендә терлекләр котыру авырулы булганга иминлексезлеге сәбәплә кертелгән карантинны бетерергә;

2) хайваннарның урнашу урынын даими контрольдә тотарга;

3) хайваннар авырганга һәм алар үлгән очракта, шулай ук үз-үзләрен гадәти булмаган тотканда кичекмәстән ветеринария учреждениеләре белгечләренә хәбәр итәргә. Алар килеп житкәнче, изолировать хайваннар белән билгеләре авырулар;

4) ветеринария белгечләре таләбе буенча хайваннарны карау, диагностика тикшеренүләре, саклау прививкалары һәм дөвалау-профилактик эшкәртүләр өчен бирергә.

15.15. Үлгән терлекне күмү махсус билгеләнгән урында махсуслаштырылган оешма тарафыннан башкарыла.

15.16. Үз территорияләрендә каравылчы этләре булган оешмалар бурычлы:

1) теркәргә эт гомуми нигезләрдә;

2) асрарга эт ныклы бәйдә;

3) килүчеләрнең хайваннар янына керү мөмкинлеген төшереп калдырырга;

4) этләрне яхшы әйләндерелгән территориядә яки гомуми файдаланудагы территориядән читкә кергәндә кисәтү язуы булган очракта гына төшереп калдырырга.

15.17.Жәмәгать урыннарында булган, озата баручы затлардан башка күзәтүчесез хайваннар тотылырга тиеш.

15.18.Татарстан республикасының хайваннар дөньясы объектларын саклау һәм файдалану Идарәсе хәбәр итә: 2014 елның 1 августыннан алып 2015 елның 31 июленә кадәрге ау чорында аучылык байлыкларының санын (лимитлар һәм квоталар) киметү буенча эсбаплар әзерләнгән. жириле үзидарә шартнамәсе буенча.

15.19.Сукбай хайваннарны тоту чараларын гамәлгә ашыру хайваннарга карата гуманлы мөнәсәбәт һәм иҗтимагый эхлак нормаларын үтәү принципларына нигезләнгән.

15.20.Рөхсәт ителми:

1) тиешле карардан башка, шәхси йортлар территориясеннән һәм фатирлардан малларны тартып алырга;

2) этләрне кибет, даруханәләр, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләре һ. б. янында бәйдән төшерергә;

3) ветеринария органнары рекомендациясеннән башка, приманкалар һәм башка тоту чараларын кулланырга.

16. Жирләү урыннарын карап тоту

16.1.Жирләү урыннарын этик, санитар һәм экологик таләпләр нигезендә карап тоту федераль законнар һәм муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән жирләү урыннарын карап тоту кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

16.2. Жирләү урыннарын санитар тоту дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләргә сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында 2013 елның 5 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән тәртиптә заказчы тарафыннан гамәлгә ашырыла (алга таба - сатып алу). Сатып алу провайдерны (подрядчыны, башкаручыны) билгеләүдән башлана һәм контракт якларының йөкләмәләрен үтәү белән тәмамлана. Федераль закон нигезендә сатып алуларны гамәлгә ашыру турында белдерү урнаштыру яки тәэминатчыны (подрядчыны, башкаручыны) билгеләүдә катнашырга чакыру җибәрү каралмаган булса, сатып алу контракт төзүдән башлана һәм яклар тарафыннан йөкләмәләргә үтәү белән тәмамлана;

16.3. Жирләү урыннарын карап тотуга карата таләпләр:

16.3.1. зиратлардагы жәмәгать бәдрәфләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Урны территорияләрендә жәмәгать бәдрәфләре булырга тиеш чистартылган;

16.3.2. зираттагы чүп-чар контейнерлары һәм чүп савытлары чистартылырга тиеш. Калдыклар тупланган очракта, 3 көнгә кимендә бер тапкыр чыгарылырга тиеш;

16.3.3. агач утыртмаларының авария хәлендә булуы да рөхсәт ителми. Авария хәлендәге агач үсентеләре ачыкланган мизгелдән бер тәүлек эчендә сүтелергә тиеш;

16.3.4. шәхесләргә куелмаган каберләр яки үлгәннәрнең каберләргә пычрактан һәм чүп-чардан чистартылырга, холмик һәм кабер белән җиһазландырылырга тиеш.

16.4. Кышкы чорда жирләү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

16.4.1. зиратларның үзәк юллары, керү юллары, тротуарлар киңәйтелергә һәм кардан чистартылырга тиеш. Боз катламнары булмаган килеш тигез кар өеме булу рөхсәт ителә;

16.4.2. үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Юл һәм тротуарларның машиналар йөрү өлешен кар явудан соң ук эшкәртү башланырга тиеш

16.4.3. иң беренче чиратта кар чыгару, боз өю һәм Үзәк һәм керү юлларыннан кар-боз муниципаль берәмлекләрен бетерү зарур;

16.4.4. жәяүлеләр жирләү урыннарында бозлавыкка каршы материаллар куллану, юллардан чистартылган кар һәм бозны каберләргә, газоннарда, куакларга туплау рөхсәт ителми.

16.5. Жәйге чорда жирләү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

16.5.1. үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар, каберләр арасындагы юллар һәм жирләү урыннарында башка территорияләр төрле пычрактан чистартылырга тиеш;

16.5.2. яшел үсентеләргә санитар кисү, агач-куак үсемлекләрен чүп-чардан арындыру чаралары ел саен үткәрелергә тиеш.

16.6. Күмелгән урынны, кабер өстендәге корылманы (хачлар, һәйкәлләр, плитәләр, склеплар һ. б.) карау, чәчәкләр һәм декоратив агачлар утырту куаклар, китүе өчен нише Колумбиядә житештерелә ире(нй), туганнары, законлы вәкиле вафат булган яки башка зат белән мәҗбүри санитария таләпләрен.

17 Статья. Кагыйдәләргә үтәлешен контрольдә тоту

17.1.Физик һәм юридик затлар, вазыйфай затлар жирлек территориясен төзеклөндерү буенча әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән таләпләрнең үтәләшен тәэмин итәргә тиеш.

17.2.Әлеге кагыйдәләрне бозу административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы (федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында каралган нормаларны һәм кагыйдәләрне үз эченә алган әлеге Кагыйдәләрнең нигезләмәләреннән тыш) нигезендә җаваплылыкка китерә.

17.3.Законнар һәм муниципаль хокукый актлар таләпләрен үтәмәгән яки тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка тарту төзеклөндерү зат күрсәтелгән таләпләрне үтәүдән һәм җибәрелгән җитешсезлекләрне бетерүдән азат итми.

2 нче Кушымта
Әлдермеш авыл жирлеге
Советы карары буенча
Әлдермеш муниципаль районы
2018 елның 27 " марты, 101-ТРЗ

ТӘРТИП

Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге гражданның Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге территориясен төзекләндрү кагыйдәләре проекты һәм тикшерелә торган проект буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу буенча фикер алышуда катнашуы

1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге территориясен төзекләндрү кагыйдәләрен раслау турында " гы карары проекты буенча гражданны тәкъдимнәр:

1.1. территорияне төзекләндрү кагыйдәләре проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләре карау буенча махсус комиссия рәисе тарафыннан, ә аның булмаганда - комиссия әгъзаларының берсе тарафыннан язмача кабул ителә.

1.2. территорияләре төзекләндрү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү буенча гражданның тәкъдимнәре формалаштырылган текстта булырга тиеш территорияне төзекләндрү кагыйдәләренә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, гражданин тарафыннан аның ф.и. о., яшәү урыны күрсәтелгән булырга тиеш.

1.3. Әлдермеш авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге территориясен төзекләндрү кагыйдәләрен раслау турында» гы карары проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр керткән гражданны текстны махсус комиссия рәисе яисә комиссия әгъзасы имзалаган язма раслау бирелә.

Әлдермеш авыл жирлеге Советының "Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге территориясен төзекләндрү кагыйдәләрен раслау турында"гы карары проекты буенча махсус комиссия тарафыннан тәкъдимнәр һәм искәрмәләр алынган очракта почта аша, адресатка почта аша тәкъдимнәр алу турында хәбәр ителә.

Әлдермеш авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге территориясен төзекләндрү кагыйдәләрен раслау турында» гы карары проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр керткән очракта, махсус комиссия рәисе, яисә махсус комиссия әгъзасы телефон аша кисәтүләр һәм тәкъдимнәр алу турында гражданны раслый. Шулу вакытта гражданның Ф.и. о. һәм аның яшәү урыны теркәлгән.

Әлдермеш авыл жирлеге Советының " Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл жирлеге территориясен төзекләндрү кагыйдәләрен раслау турында»гы карары проекты буенча гражданның барлык тәкъдимнәре һәм искәрмәләре махсус рәвештә теркәлә

Әлдермеш авыл җирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Әлдермеш авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» ғы карары проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр Әлдермеш авыл җирлеге советында түбәндәге адрес буенча кабул ителә: 422711, Татарстан Республикасы, Биектау районы, Әлдермеш авылы, Хабибуллин ур., 25, тел. 79-4-03, һәр көнне, шимбә һәм якшәмбедән тыш, 8.00 дән 17.00 гә кадәр.